

Ontické základy představ o čase

- Obraz jednosměrnosti a nevratnosti plynutí času
- Hledání ontického procesu adekvátního tomuto obrazu

→ Termodynamika

→ Teorie relativity

→ Kvantová mechanika

Hledání šipek času

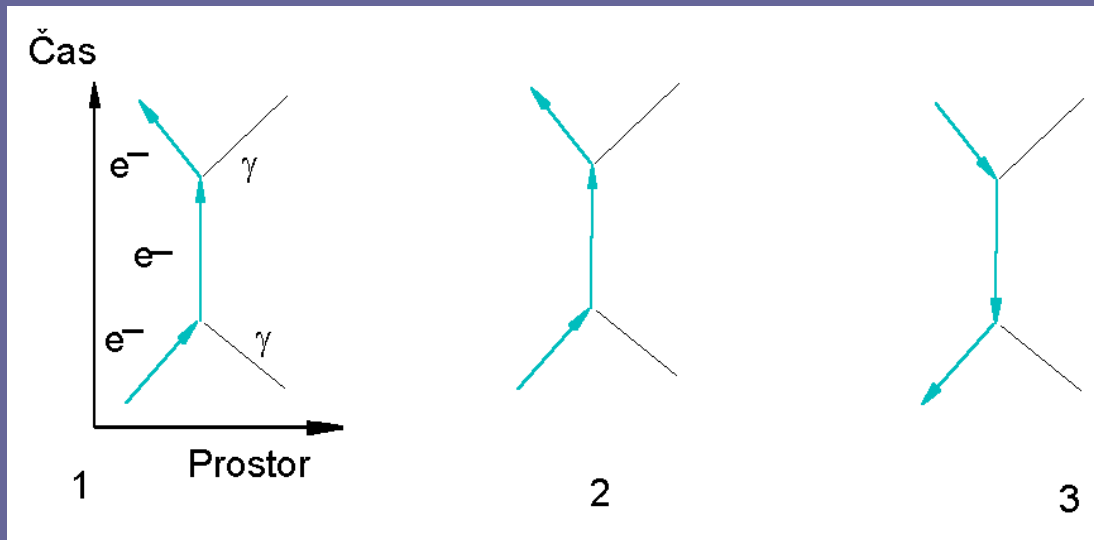
- Psychologická
 - Paměť a anticipace (čas si nepamatujeme)
 - Potíž všech promluv o čase
- Termodynamická
 - Růst entropie
 - Izolované konečné systémy
 - Otevřené systémy
 - Vesmír a entropie

Kosmologická šipka

- Vesmírná evoluce?
- Všechny procesy stejný směr?
- Fyzikální minulost a budoucnost?
- Počátek a konec?

Vlnová šipka

- Nevratnost času?

Opět entropie

- Dynamické a statistické v určení času
 - H. Reichenbach – svět systémů
 - I. Prigogine – otevřené systémy
 - disipativní struktury
 - » Samoorganizující se systémy
- Otázka symetrie (fyzikálních zákonů)
 - Skryté parametry
 - Deterministické rovnice + disipativní struktura = nevratnost

Čas jako zástupný pojem

- Pocit z pozorování procesů
- Potřeba orientace
- Vyjadřuje
 - Sukcese — směr
 - Kontinuita — trvání
 - Simultánost — jednorozměrnost

Nefyzikální čas

- Fyziologický (biologický)
- Psychologický
- Historický

Bych

- Kdyby
 - Lidová moudrost
 - nevratnost
 - Fyzikální determinismus
 - Symetrie fyzikálních zákonů (vratnost)
- →
 - Existenciální filosofie
 - Rozhodování a odpovědnost (**jednou** tady a teď)

Sjednocování časů

- Termodynamika
 - Entropie jako šipka času, statistická povaha
- Kvantová mechanika
 - ☹️ možná dvojí interpretace kvant. dějů
 - 😊 koncepce mnoha světů (H. Everette)
- Teorie chaosu
 - → nebezpečí dohonění bycha

Doplnění

- Bycha nelze dohonit...
- ...kdybychom ho dohnali, nelze změnit skutečnost...
- ... i kdybych ji mohli změnit, nevíme jaké to bude mít následky.

Nevratnost

- Nemožnost dohnat bycha
- Ireverzibilní procesy
- Srovnání prostorových a časových souřadnic
 - $\rightarrow ?$